JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Tammelin, Mia; Taipale, Sakari; Hirvonen, Helena

Title: Vanhustyön digitalisaatio : työntekijät teknologian kehittäjiksi

Year: 2018

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © Kirjoittajat & Vanhustyön keskusliitto, 2018

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Tammelin, M., Taipale, S., & Hirvonen, H. (2018). Vanhustyön digitalisaatio : työntekijät teknologian kehittäjiksi. Vanhustyö, 2018(4), 8-9.

[Type here]

Mia Tammelin, akatemiatutkija ja tutkimusjohtaja, Työelämän tutkimuskeskus, Tampereen yliopisto

Sakari Taipale, "Teknologiat, ikääntyminen ja hoiva" tutkimusryhmän johtaja, Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikkö, Jyväskylän yliopisto

Helena Hirvonen, yliopistotutkija, Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikkö, Jyväskylän yliopisto

Vanhustyön digitalisaatio - työntekijät teknologian kehittäjiksi

Teknologian kehittyminen ja digitalisaatio näkyvät myös vanhustyössä. Teknologiaa valjastetaan helpottamaan työn organisointia ja fyysistä rasitusta, tehostamaan ja seuraamaan työtä, parantamaan vuorovaikutusta sekä vähentämään inhimillisiä virheitä. Tarvitsemme työntekijälähtöistä tietoa vanhustyön muutoksesta työn digitalisoituessa.

Työn digitalisoitumista koskevassa julkisessa keskustelussa nostetaan usein esille, että digitalisaatio vaikuttaa työmarkkinoiden rakenteisiin. Teknologian kehittyessä koneille annetaan aiemmin ihmisille kuuluneita työtehtäviä, ja ennusteet povaavat tiettyjen ammattien katoamista. Hoiva- ja huolenpitotyön otaksutaan korvautuvan teknologialla vain osin. Keskittyminen työmarkkinoiden rakenteellisiin muutoksiin on jättänyt varjoonsa digitalisoitumisen merkityksen työhyvinvoinnille, johtamiselle ja työprosesseille. Teknologialla ja digitalisoitumisella on yhä suurempi rooli lähes kaikissa töissä, vaikka vertailuajankohdaksi otettaisiin vain kymmenen vuoden takainen lähimenneisyys. Työn tekemisen käytännöt muuttuvat jatkuvasti.

Miten digitalisoituminen muuttaa vanhustyötä?

Tutkijoilta kysytään usein, miten digitalisaatio muuttaa työtä. Kysymykseen on vaikeaa vastata yksinkertaisesti. Muutokset riippuvat siitä millaista työtä tehdään, missä ja kenen kanssa. On selvää, että esimerkiksi vanhustyössä laitosympäristö eroaa asiakkaan kotona tehtävästä työstä ja että esimiestyö muuttuu eri tavalla kuin päivittäistä hoivaa tekevien työ. Tutkittua tietoa on alkanut vähitellen kertyä, mutta sitä on edelleen tarjolla pirstaleisesti.

Vaikkei työn digitaalista muutosta voida kuvata yksiselitteisesti, haluamme nostaa esille muutamia asioita nimenomaan uuden teknologian ja digitalisaation vaikutuksista vanhuspalvelujen työntekijöiden työoloihin ja työn organisointiin.

Ensinnäkin, työn fyysisiä vaatimuksia voidaan helpottaa teknologian avulla. Esimerkiksi nostorobotteja on tuotu markkinoille ja liikkuvaa työtä korvattu etäyhteyslaitteilla. Toiseksi, sosiaalinen vuorovaikutus työssä muuttuu. Osa aiemmin kasvokkain tapahtuneesta vuorovaikutuksesta voidaan toteuttaa fyysisesti etäältä tai hoitaa teknologiavälitteisesti, napsauttamalla älypuhelimen painiketta. Työntekijöiden kokemusten mukaan nämä muutokset ovat toisinaan, mutta eivät suinkaan aina, toivottuja. Kasvokkaiset kohtaamiset työkavereiden ja esimiesten kanssa saattavat vähentyä ja vuorovaikutus siirtyä esimerkiksi älypuhelimen pikaviestikanaviin, mikä vaikuttaa työpaikkojen yhteisöllisyyden kokemiseen. Tiedämme, että työyhteisö- ja esimiessuhteet ovat keskeinen työhyvinvointia tuottava tekijä. Kolmas ilmeinen muutos on, että työntekijöillä on uusia osaamisvaatimuksia. Uusi teknologinen sovellus vaatii kykyä omaksua teknologiaa ja usein uutta osaamista.

Teknologian avulla kerätään paljon tietoa työprosesseista. Näin työn seuranta helpottuu organisaatiotasolla. Tietoa voidaan hyödyntää työprosessien suunnittelussa ja resursoinnissa, esimerkiksi käyttämällä toiminnanohjausjärjestelmää työn organisoinnissa. Epäonnistuessaan työn seuranta ja työprosessin osittaminen aiheuttavat työntekijöille kovaa kiirettä ja stressiä sekä heikentävät työhyvinvointia. Mikäli kiire ja työstressi yhdistyvät muihin kuormitustekijöihin, kuten työn emotionaalisiin ja fyysisiin haasteisiin ja siihen, että mahdollisuudet vaikuttaa oman työn sisältöön tai aikataulutukseen laskevat, voi työntekijän kokemus työstä painua miinusmerkkiseksi, jopa sietämättömäksi. Työtä tulisikin digitalisoida sosiaalisesti kestävällä tavalla.

Sosiaalisesti kestävä työelämä tavoitteeksi vanhustyön digitalisaatiossa

Vanhustyön digitalisoitumista tulisi tukea vuorovaikutus- ja palautejärjestelmällä, jossa vuorovaikutuksessa ovat teknologiaa kehittävät yritykset, teknologiaa käyttävät työntekijät ja organisaatiot sekä asiakkaat. Palvelujen tulee olla kustannustehokkaita, mutta taloudellisten tunnuslukujen ohella työprosessien suunnittelun tulee tukea työn laatua ja työhyvinvointia. Tärkeää on, että käyttäjäkokemukset ohjaavat digitaalisten sovellusten kehittämistä.

Työvoimapulasta kärsivällä alalla ei ole varaa menettää työntekijöitä liian varhain eläkkeelle tai uudelleenkouluttautumaan toisiin tehtäviin. Sosiaalisesti kestävä työelämä tarkoittaa sitä, että työntekijät jaksavat työssään. Sosiaalisesti kestävä työelämä on myös taloudellisesti tehokas.

Kysely digitalisaatiosta vanhustyössä tulossa

Toistaiseksi ei ole olemassa vakiintunutta ja laajaa tietoa erilaisten sovellusten ja teknologioiden hyödyntämisestä vanhustyössä. Suomen Akatemian rahoittamassa ja Jyväskylän yliopiston koordinoimassa Ikääntymisen ja hoivan huippututkimusyksikössä tarkastelemme hoivatyön digitalisoitumista eri tutkimusaineistoin. Seuraamme vanhustyössä tapahtuvia muutoksia seuraavan kahdeksan vuoden ajan.

Alkuvuodesta 2019 toteutamme kyselytutkimuksen vanhustyön asiantuntijoille. Kysely suunnitellaan yhteistyössä eri järjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa. Saadaksemme kattavan kuvan työntekijöiden, esimiesten ja johdon kokemuksista työn digitalisoitumisesta vanhustyössä tarvitsemme laajan osallistujajoukon. Osallistumalla kyselyyn jaat arvokasta tietoa työn arjesta, joten pysy kuulolla ja osallistu. Kyselystä tiedotetaan laajasti eri tahoilla.

Lisätietoja tutkimusryhmän ja huippututkimusyksikön toiminnasta sivulta: www.jyu.fi/agecare

Artikkeli on julkaistu Vanhustyö-lehdessä 4/2018 Työn muutos ja henkilöstö 7.9.2018.